

KESKEISIÄ TULOKSIA

Rutiiniksi

VARHAINEN PUUTTUMINEN PERHE- JA
PARISUHDEVÄKIVALTAAN ÄITIYS- JA LASTENNEUVOLOISSA

RutiiNiksi -hankkeessa (2011–2013) tutkittiin ja arvioitiin äitiys- ja lastenneuvoloissa käytettyjä menetelmiä perhe- ja parisuhdeväkivallan tunnistamisen, puuttumisen ja jatkohoitoon ohjauksen välineinä. Hankekoordinaattorina toimi Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa. Hankkeen koulutukseen osallistui eri puolilta Suomea yhteensä 187 alan toimijaa. Heistä 134 oli äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajaa ja lääkäriä. Koulutuksen moniammatillinen osio kokosi myös muita ammattityöntekijöitä psykososiaalisista palveluista, perhetyöstä, varhaiskasvatuksesta, turva-asumisesta, poliisista ja alueella toimivista järjestöistä.

Koulutusohjelman lisäksi hankkeessa pilotoitiin ja arviointiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämää lähisuhde- ja perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta äitiys- ja lastenneuvoloiden työmenetelmänä. Hankkeessa oli mukana empiirinen laadullinen tutkimus aikaisemmin käytössä olleen puheeksi ottamisen menetelmän arvioinnissa sekä määrällinen tutkimus, jossa tutkittiin parisuhdeväkivaltaa kokeneiden, alle 18-vuotiaiden lasten vanhempien mahdollisuutta päästä terveystalveluiden piiriin Suomessa. Lisäksi hankkeessa kartoitettiin perhe- ja parisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksi ottamisen työvälineitä osana äitiys- ja lastenneuvoloiden sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallista seurantaa.

PERHE- JA PARISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN VAATII PUHEEKSI OTTAMISEN TAITOA

Perhe- ja parisuhdeväkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen vaatii rohkeutta ja ammatillista valmiutta kohdata väkivaltaa kokenut asiakas. Terveystieteiden ammattilaisen työtä helpottaa, kun hänellä on tietoa siitä mikä hänen roolinsa ammatillisen auttamisketjun osana on ja miten eri tilanteissa tulee toimia. Perhe- ja parisuhdeväkivaltatilanteissa on huomioitava juridiset ja lastensuojelulliset tekijät.

TE (terveyden edistäminen) – rahoitteisessa kolmivuotisessa (2011–2013) hankkeessa vastattiin haasteeseen tuottaa ja antaa tietoa perhe- ja parisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta äitiys- ja lastenneuvoloissa. Tiedon avulla kartoitettiin ja pilotoitiin käytännettä, jolla haluttiin helpottaa perhe- ja parisuhdeväkivallan puheeksi ottamista sekä väkivaltaan puuttumista paikallisesti. Koulutusohjelmassa haastettiin eri alojen toimijoita rakentamaan äitiys- ja lastenneuvoloille moniammatillista hoitopolkumallia yhteistyössä neuvolan terveydenhoitajien ja lääkäreiden kanssa.

TAVOITTEET

RutiiNiksi – hankkeessa etsittiin hyvää tapaa ottaa lähisuhde- ja perheväkivalta puheeksi äitiys- ja lastenneuvoloissa.

Hankkeen tavoitetta lähestyttiin suunnitelmallisesti

- kokoamalla valtakunnallisesti tietoa äitiys- ja lastenneuvoloissa käytetyistä väkivallan tunnistamisen välineistä ja palveluketjuista
- tuottamalla tietoa väkivallan tunnistamisen välineiden käyttökelpoisuudesta osana interventiota
- luomalla yhtenäistä käytännettä perhe- ja parisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi
- kouluttamalla äitiys- ja lastenneuvoloiden henkilöstöä väkivallan tunnistamiseksi, puheeksi ottamiseksi ja väkivaltaan puuttumiseksi
- tukemalla neuvolatyötä ja lapsiperheiden hyvinvointia materiaalein ja ohjeistuksin

KESKEISET TULOKSET

Hankkeessa

- tuotettiin tietoa parisuhdeväkivaltalomakkeen käytöstä ja parisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta äitiys- ja lastenneuvoloissa sekä kouluterveydenhuollossa. Seurantaan osallistui 95 prosenttia terveyskeskuksista, joissa selvitettiin parisuhdeväkivaltalomaketta käyttävien lapsiperheiden palvelujen käyttöä terveyskeskuksissa. Mukana olivat perheet, jotka olivat kokeneet väkivaltaa tai muita kuormittavia tekijöitä. Lisäksi hankkeessa selvitettiin puheeksi ottamisen menetelmän käyttökokemuksia asiakasnäkökulmasta.
- pilotoitiin Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen Lähisuhde- ja perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta
- tuotettiin sähköinen tukimateriaali Lähisuhde- ja perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen käyttöönoton tueksi <https://blogs.helsinki.fi/rutiiniksi/>
- tuotettiin pilotoitu täydennyskoulutusohjelma perhe- ja parisuhdeväkivallan tunnistamiseksi, puheeksi ottamiseksi ja tilanteisiin puuttumiseksi äitiys- ja lastenneuvoloissa (2011–2012, 2013)
- koottiin käyttäjäluekko terveyskeskuksista, joissa käytetään puheeksi ottamisen menetelmää (lomake), THL
- osallistuttiin
 - valtakunnallisille neuvolapäiville vuosina 2011–2013 (posteri, esitteet) (puheenvuoro, julisteet 2013)
 - XIII Valtakunnallinen verkostofoorumi 2011 6.–7.9.2011 (esitteet, ständi, kommenttipuheenvuoro)
 - ISPCAN konferenssi 12th ISPCAN European Regional Conference on Child Abuse and Neglect 17.–21.9.2011 (esitteet, tutkimusverkostointi)
 - Turvallisuusverkoston kokous, Lahti 18.10.2011 (hanke-esittely)
 - Palmenian syyspäivä 9.10.2012 (PechaKucha – esitys)
 - MOT – ohjelma (S. Pertun haastattelu) 30.1.2012
 - Anna – lehden haastattelu 11.5.2012
 - Yhteistyöstä yhteiseen tekemiseen – Kutsu valtakunnalliseen paikallisen turvallisuussuunnittelun seminaariin 26.–27.11.2013
 - Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen päivä. Yhdessä tehden – terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuudet. 29.10.2013 (posteri)
- tuotettiin loppuarviointiraportti

TUOTETUT JULKAISUT

- **Sipilä, Marianne, Hakulinen-Viitanen, Tuovi, Koponen, Päivi (2013)**
Abstract and poster. Access to Health Care with People Experienced Intimate Partner Violence or Other Challenges in Their Life. Conference of International Council of Nurses. May 18-23, 2013, Melbourne, Australia.
- **Sipilä, Marianne, Hakulinen-Viitanen, Tuovi, Koponen, Päivi (2013)**
European Journal of Public Health. Self-assessed experiences of need for public health services -connections to intimate partner violence, substance abuse and mental health problems. Submitted.
- **Savola, Tiina, Hakulinen-Viitanen, Tuovi, Piispa, Minna (2013)**
Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden kokemukset väkivallan puheeksi ottamisen tilanteesta äitiys- ja lastenneuvoloissa. Käsikirjoitus.
- **Hakulinen-Viitanen, Tuovi, Hietanen –Peltola, Marke, Bloigu, Aini Pelkonen, Marjaana (2014)** Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallinen seulonta 2012, Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Raportti. Käsikirjoitus. Parisuhdeväkivaltaa systemaattisesti seulovien terveyskeskusten tiedot.

TUOTETTU MATERIAALI NEUVOLOIDEN KÄYTTÖÖN

Tutkimuksen pohjalta tehdyt julisteet neuvoloihin

- *Rakkaudesta häneen...*
- *Äitiys- ja lastenneuvoloissa...*

Lähisuhde- ja perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomake www.kasvunkumppanit.fi

Lähisuhde- ja perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen käyttöönoton tukimateriaaliohjeistus ja koulutusohjelma sekä lisätietoja hankkeen tuloksista <https://blogs.helsinki.fi/rutiiniksi/>

HANKKEEN TOTEUTTAJA

Helsingin yliopisto Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia
PL 53 (Fabianinkatu 32)
00014 Helsingin yliopisto
www.helsinki.fi/palmenia

LISÄTIETOJA

Suunnittelija Tiina Savola
[tiina.savola\(at\)helsinki.fi](mailto:tiina.savola(at)helsinki.fi)

HELSINGIN YLIOPISTO

KOULUTUS- JA KEHITTÄMISKESKUS PALMENIA

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS